

แนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดตราดที่ส่งเสริมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

Guidelines for Utilizing Learning Resources of Trat Province to Promote Sustainable Development Goals in Student Development Activities for Upper Secondary School Level

ปวิตร จินากำเนต,
วรวุฒิ เฟ่งพันธ์ และ ศุภครจิรา พรหมสุวิชา
มหาวิทยาลัยบูรพา
**Pawittra Jeenakummerd,
Worawut Phengphan and Supukjira Promsuwicha**
Burapha University, Thailand
Corresponding Author, E-Mail: pawittra.j1995@gmail.com

บทคัดย่อ

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนได้นำองค์ความรู้ และประสบการณ์มาพัฒนาตนเอง ซึ่งนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นช่วงวัยที่แต่ละคนเริ่มมีเป้าหมายและมีทักษะในการใช้วิทยาการเชื่อมโยงเข้าสู่ชีวิต การนำแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนจะทำให้ผู้เรียนเกิดความรักต่อท้องถิ่น การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดตราดที่ส่งเสริมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 2) แนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดตราดที่ส่งเสริมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นครูผู้สอนหรือครูผู้รับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 3 ปี เมื่อสัมภาษณ์เสร็จสิ้น 1 คน ให้ผู้ให้ข้อมูลบอกต่อเพื่อสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวน 16 คน และผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีอายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป และเป็นประธานชมรมหรือประธานชุมนุม จำนวน 16 คน ประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร การสำรวจพื้นที่ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งผลการวิจัย พบว่า

1. ลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดตราดที่ส่งเสริมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า มี 6 แห่งที่มีลักษณะของแหล่งเรียนรู้ครบทั้ง 4 ประเภท และครอบคลุมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้ง 5 มิติ ได้แก่ ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว ชุมชนบ้านท่าระแนะ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเรือนจำชั่วคราวเขาระกำ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง วัดไผ่ล้อม และวัดบุปผาราม

* วันที่รับบทความ : 22 มีนาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 2 เมษายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ : 16 เมษายน 2567

2. แนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดตราดที่ส่งเสริมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ครูและนักเรียนสามารถนำเป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืนมาบูรณาการกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้ครบทั้ง 5 มิติ โดยชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว โดดเด่นมิติ ด้านสันติภาพและความยุติธรรม ใช้กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นพหุวัฒนธรรม ชุมชนบ้านท่าระแนะ โดดเด่นมิติด้านเศรษฐกิจและความมั่งคั่ง ใช้กิจกรรมเรียนรู้แบบปฏิบัติการ เน้นเศรษฐกิจชุมชนเป็นฐาน ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเรือนจำชั่วคราวเขาระกำ โดดเด่นมิติด้านความเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนา ใช้กิจกรรมสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ผ่านการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง โดดเด่น มิติด้านสิ่งแวดล้อมใช้กิจกรรมการเรียนรู้ค่ายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม วัดไผ่ล้อม โดดเด่นมิติด้านการพัฒนาคน ใช้ กิจกรรมสืบสอบทางประวัติศาสตร์ วัดบุปผาราม โดดเด่นมิติด้านการพัฒนาคน ใช้กิจกรรมทัศนศึกษาเพื่อ สร้างการเรียนรู้ตามอัธยาศัย

คำสำคัญ: แหล่งเรียนรู้; เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน; กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

Abstract

Student development activities are parts that they can apply knowledge, and experience to promote themselves. Generally, each of students studying in the upper secondary school level has goals and skills associated to the way of life. In order to appreciate their local place, learning resources were employed in studying activities. The objectives of this research were 1) to characterize learning resources in Trat province for promoting sustainable development goals; and 2) to develop guidelines for learning resource usage in Trat province for promoting sustainable development goals in student development activities for the upper secondary school level. This study is qualitative research, and the target groups were teaching instructors or teachers, who were responsible for student development activities with at least 3- year experience. When one instructor was completely interviewed, the giving information person had to tell information to 16 persons of the associates and 16 persons of the upper secondary school level students with 16 years old, who were either club presidents or assembly presidents. The interview consists of the literary review, the area survey, the non-participant observation, and the deep interview. The results show that

1) According to characteristics of learning resources in Trat province promoting sustainable development goals, 6 places having characteristics of all 4 types of learning resources and covering all 5 dimensions of sustainable development goals were as follow: Ban Nam Chiao Community, Ban Tha Ranae Community, Sufficiency Economy Learning Center (Khao Rakam Temporary Prison), Mu Ko Chang National Park, Phai Lom Temple, and Bubpharam Temple.

2) According to guidelines for using learning resources in Trat province promoting sustainable development goals in student development activities for the upper secondary school level, instructors and students were able to integrate the sustainable development goals with student development activities in all 5 dimensions. Peace and justice were outstanding, and multicultural exchange activities were suitable at Ban Nam Chiao Community. Ban Tha Ranae Community predominated economy and wealth, action-based learning activities focusing on

community economy as a base were appropriate here. For Sufficiency Economy Learning Center (Khao Rakam Temporary Prison), the partnership in development dominated, and participatory observation activities through learning about the sufficiency economy were fitting. Mu Ko Chang National Park were abundant of environments, so environmental conservation learning camp activities were excellent here. Human resource development stood out, and historical learning activities were wonderful at Phai Lom Temple. Bubpharam Temple also predominated human resource development, and field trip activities with informal learning were amazing.

Keywords: Learning Resources Sustainable; Development Goals; Student Development Activities

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพมีความสามารถเต็มศักยภาพ เกิดการพัฒนาที่สมดุลทั้งสติปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542 : 8) เรียกได้ว่าการศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งเสริมให้คนในประเทศมีคุณภาพและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การเรียนรู้จึงไม่เพียงเป็นการเรียนรู้ในห้องเรียนหรือในโรงเรียนเท่านั้น แต่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ได้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นการบูรณาการองค์ความรู้ ทักษะและเจตคติที่เกิดจากการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียนมาปฏิบัติ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะสำคัญ ให้เป็นคนที่มีปัญญาในการใช้ทักษะชีวิต การคิด การสื่อสาร การแก้ปัญหา และการใช้เทคโนโลยี และเป็นคนมีความสุขในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง โดยอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสร้างสรรค์ อันจะนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างยั่งยืน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 20)

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นเป้าหมายที่สหประชาชาติ (United Nations: UN) มีวัตถุประสงค์เพื่อจะทำให้โลกดีขึ้นภายในปี 2030 ด้วยการพัฒนาที่คำนึงถึงความเป็นองค์รวมของทุก ๆ ด้านอย่างสมดุลบนพื้นฐานของทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ซึ่งมีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับหลังปี พ.ศ. 2558 ไว้ 5 มิติ ได้แก่ มิติด้านการพัฒนาคน (People) ประกอบด้วย มิติด้านเศรษฐกิจและความมั่งคั่ง (Prosperity) มิติด้านสิ่งแวดล้อม (Planet) มิติด้านสันติภาพและความยุติธรรม (Peace) และมิติความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา (Partnership) ซึ่งมีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 ประการ (ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน, 2559) ซึ่งการกำหนดทิศทางการพัฒนาของโลกอนาคตไม่ได้ขึ้นอยู่กับผู้ใดเพียงอย่างเดียว แต่เด็กและเยาวชนซึ่งจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในวันข้างหน้าก็มีความสำคัญในการสร้างอนาคตเพื่อ

ตัวเองและคนรอบข้าง อนาคตในวันข้างหน้าจึงควรถูกออกแบบโดยเยาวชนในวันนี้ ซึ่งนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นช่วงวัยที่แต่ละคนเริ่มมีเป้าหมายและมีทักษะในการใช้วิทยาการ และเทคโนโลยี มีทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ ซึ่งหากผู้เรียนได้รับการปลูกฝัง เชื่อมโยงเข้าสู่วิถีชีวิต ครูจึงควรมีการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เกิดความรัก และเห็นประโยชน์ในสิ่งดี ๆ ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในจังหวัดของตนเอง สอดคล้องกับ วาฬิกา พงศ์ภัทรานนท์ (2566 : 52) ที่กล่าวว่า ควรมีการพัฒนาหลักสูตร กิจกรรม ที่สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจและสังคมและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น จัดทำเนื้อหาสาระของรายวิชาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสังคม

จังหวัดตราดเป็นจังหวัดที่ติดชายฝั่งทะเลทางภาคตะวันออกของประเทศไทย และมีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวที่หลากหลายและมีความอุดมสมบูรณ์ทั้งทางบกและทางทะเล ซึ่งมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้มาสัมผัสเสน่ห์ อัตลักษณ์ วิถีชุมชนตราด ภูมิปัญญาวัฒนธรรม ผลิตภัณฑ์ชุมชน และยังส่งเสริมการเรียนรู้ในชุมชน เพื่อนำไปสู่การกระจายรายได้ ผู้ท่องเที่ยวเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (ชลพรรษ ดวงนภา, 2564) ซึ่งปัจจุบันจังหวัดตราดมีแหล่งเรียนรู้อยู่หลากหลายและได้ยกระดับเป็นพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา แต่ยังไม่พบว่ามีกรรวบรวมแหล่งรู้ไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อที่จะสามารถนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ หรือไปบูรณาการในการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นการศึกษาแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดตราด เพื่อส่งเสริมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงมีความสำคัญ และสอดคล้องกับร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570) นี้ที่ได้กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนา รวมทั้งให้ความสำคัญกับการสร้างหลักประกันและความคุ้มครองทางสังคมที่สามารถส่งเสริมความมั่นคงในชีวิต ซึ่งจากวัตถุประสงค์นี้เมื่อพิจารณาจะพบว่า เป็นการมุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับทักษะในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นการผลักดันให้คนไทยทุกคนโดยเฉพาะเยาวชน ได้มีการพัฒนาคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดี ส่งเสริมศึกษา มุ่งยกระดับขีดความสามารถให้ตอบโจทย์พัฒนาการของสังคมยุคใหม่ เพื่อให้ก้าวทันต่อการพัฒนาของสังคมโลกอย่างรอบด้าน ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ตลอดจนได้แนวทางในการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดตราดที่ส่งเสริมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดตราดที่ส่งเสริมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน
2. เพื่อศึกษาแนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดตราดที่ส่งเสริมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดตราดที่ส่งเสริมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยใช้วิธีการสำรวจพื้นที่ที่ศึกษา (Area Survey) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การศึกษาวิจัยในขั้นตอนนี้ใช้วิธีการสำรวจพื้นที่ (Area Survey) โดยผู้วิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องเตรียมตัวและศึกษาข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย บทความ เพื่อรวบรวมข้อมูลในด้านลักษณะของแหล่งเรียนรู้ และบริบทของพื้นที่วิจัยเพื่อดำเนินการลงพื้นที่สำรวจแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในพื้นที่จังหวัดตราด

2. ขั้นตอนเตรียมการ

2.1 การเตรียมตัวของผู้วิจัย ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเตรียมตัวลงเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

2.2 การเตรียมตัวของผู้วิจัย ในด้านการเตรียมการศึกษาข้อมูลด้านบริบทพื้นที่ เพื่อลงพื้นที่ศึกษา ลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดตราด

2.3 ดำเนินการลงพื้นที่เพื่อศึกษาลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดตราด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 วิธีการศึกษาเอกสาร จากแผนพัฒนาจังหวัดตราด วารสารประชาสัมพันธ์จังหวัดตราด เว็บไซต์ของจังหวัดตราด แผ่นพับจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในจังหวัดตราด

3.2 การลงพื้นที่ดำเนินการศึกษาตามขั้นตอน โดยวิธีการสำรวจ จดบันทึกภาคสนาม (Field notes) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การบันทึกข้อมูลจากการสำรวจ

4. การแปลผลข้อมูล หลังจากการสำรวจ ผู้วิจัยจะต้องนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุปผลการสำรวจเชิงพรรณนา

5. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 ผู้วิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล และมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยอื่น ๆ ประกอบ ได้แก่ สมุดจดบันทึก กระดาษ เครื่องบันทึกเสียง เครื่องบันทึกภาพ (VDO) และกล้องถ่ายภาพ

5.2 วิธีการสำรวจพื้นที่ (Area survey) โดยจัดทำตารางรายการตรวจสอบ (Checklist) เพื่อประกอบการสำรวจ โดยสร้างจากการศึกษาข้อมูลแหล่งเรียนรู้ในจังหวัดตราด

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ตามเกณฑ์ การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้เป็นข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลโดยวิธีการสำรวจพื้นที่ (Area survey) เพื่ออภิปรายผลในวัตถุประสงค์ที่หนึ่งโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงการพรรณนาความ และตารางจำแนกลักษณะแหล่งเรียนรู้ โดยมีเกณฑ์การวิเคราะห์ ดังนี้

6.1 เกณฑ์การวิเคราะห์แหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน มิติด้านการพัฒนาคน (People) ต้องมีแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล แหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่ แหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อวัสดุอุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรม ที่ให้ความสำคัญกับการขจัดปัญหาความยากจนและความทิวโหยและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ครอบคลุมเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับสังคมและคุณภาพชีวิตของผู้คน ครอบคลุม 5 เป้าหมาย ประกอบด้วย เป้าหมายที่ 1 ขจัดความยากจนทุกรูปแบบ เป้าหมายที่ 2 ยุติความทิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหารและยกระดับโภชนาการและส่งเสริมเกษตรกรรมที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 3 สร้างหลักประกันว่าคนมีชีวิตที่มีสุขภาพดีและส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีสำหรับทุกคนในทุกวัย เป้าหมายที่ 4 สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ เป้าหมายที่ 5 บรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศ และเสริมอำนาจให้แก่สตรีและเด็กหญิง

6.2 เกณฑ์การวิเคราะห์แหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนมิติด้านเศรษฐกิจและความมั่งคั่ง (Prosperity) ต้องมีแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล แหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่ แหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อวัสดุอุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรม ที่ให้ความสำคัญกับประเด็นทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีและสอดคล้องกับธรรมชาติ ครอบคลุม 5 เป้าหมาย ประกอบด้วย เป้าหมายที่ 7 สร้างหลักประกันให้ทุกคนสามารถเข้าถึงพลังงานสมัยใหม่ที่ยั่งยืนในราคาที่ย่อมเยา เป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่มีผลิตภาพ และการมีงานที่เหมาะสมสำหรับทุกคน เป้าหมายที่ 9 สร้างโครงสร้างพื้นฐานที่มีความทนทาน ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ครอบคลุมและยั่งยืน และส่งเสริมนวัตกรรม เป้าหมายที่ 10 ลดความไม่เสมอภาคภายในประเทศและระหว่างประเทศ และเป้าหมายที่ 11 ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความครอบคลุม ปลอดภัย มีภูมิคุ้มกันและยั่งยืน

6.3 เกณฑ์การวิเคราะห์แหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนมิติด้านสิ่งแวดล้อม (Planet) ต้องมีแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล แหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่ แหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อวัสดุอุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรม ที่ให้ความสำคัญกับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ให้ความสำคัญกับการปกป้องและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสภาพภูมิอากาศเพื่อพลเมืองโลกรุ่นต่อไป ครอบคลุม 5 เป้าหมายประกอบด้วย เป้าหมายที่ 6 สร้างหลักประกันว่าจะมีการจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคนและมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืนคน เป้าหมายที่ 12 สร้างหลักประกันให้มีรูปแบบการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 13 ปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและ

ผลกระทบที่เกิดขึ้น เป้าหมายที่ 14 อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และ เป้าหมายที่ 15 ปกป้อง พื้นฟู และสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนต่อสู้การกลายสภาพเป็นทะเลทราย หยุดการเสื่อมโทรมของที่ดินและพื้นสภาพดิน และหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

6.4 เกณฑ์การวิเคราะห์แหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนมิติด้านสันติภาพและความยุติธรรม (Peace) ต้องมีแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล แหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่ แหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรม ที่ให้ความสำคัญกับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีสังคมที่สงบสุข และไม่แบ่งแยก ครอบคลุม 1 เป้าหมาย คือ เป้าหมายที่ 16 ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรมและสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมทุกระดับ

6.5 เกณฑ์การวิเคราะห์แหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนมิติความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา (Partnership) ความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ครอบคลุม 1 เป้าหมาย คือ เป้าหมายที่ 17 เสริมความเข้มแข็งให้แก่กลไกการดำเนินงานและฟื้นฟูสภาพหุ้นส่วนความร่วมมือระดับโลกสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดตราดที่ส่งเสริมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ครูผู้สอนในรายวิชากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมในจังหวัดตราด โดยมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้ 1.1 ครูผู้สอนหรือครูผู้รับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยต้องมีการประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับชั้นระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ไม่น้อยกว่า 3 ปี เมื่อสัมภาษณ์เสร็จสิ้น 1 คน จากนั้นให้ผู้ให้ข้อมูลบอกต่อ (Snow ball) เพื่อสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวน 16 คน และ 1.2 ผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีอายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป และเป็นประธานชมรมหรือประธานชุมนุม จำนวน 16 คน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลหลังจากที่โครงการวิจัยผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ดังนี้ การจดบันทึกจากการ สัมภาษณ์เชิงลึก สังเกตพฤติกรรมขณะสัมภาษณ์ บันทึกเสียงและถ่ายภาพเพื่อช่วยให้ได้ข้อมูล สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลยินยอมก่อนการสัมภาษณ์และสังเกตสภาพทั่วไปที่ผู้วิจัยพบขณะไปสัมภาษณ์โดยเก็บข้อมูล ระหว่างวันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2566 ถึง วันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2566

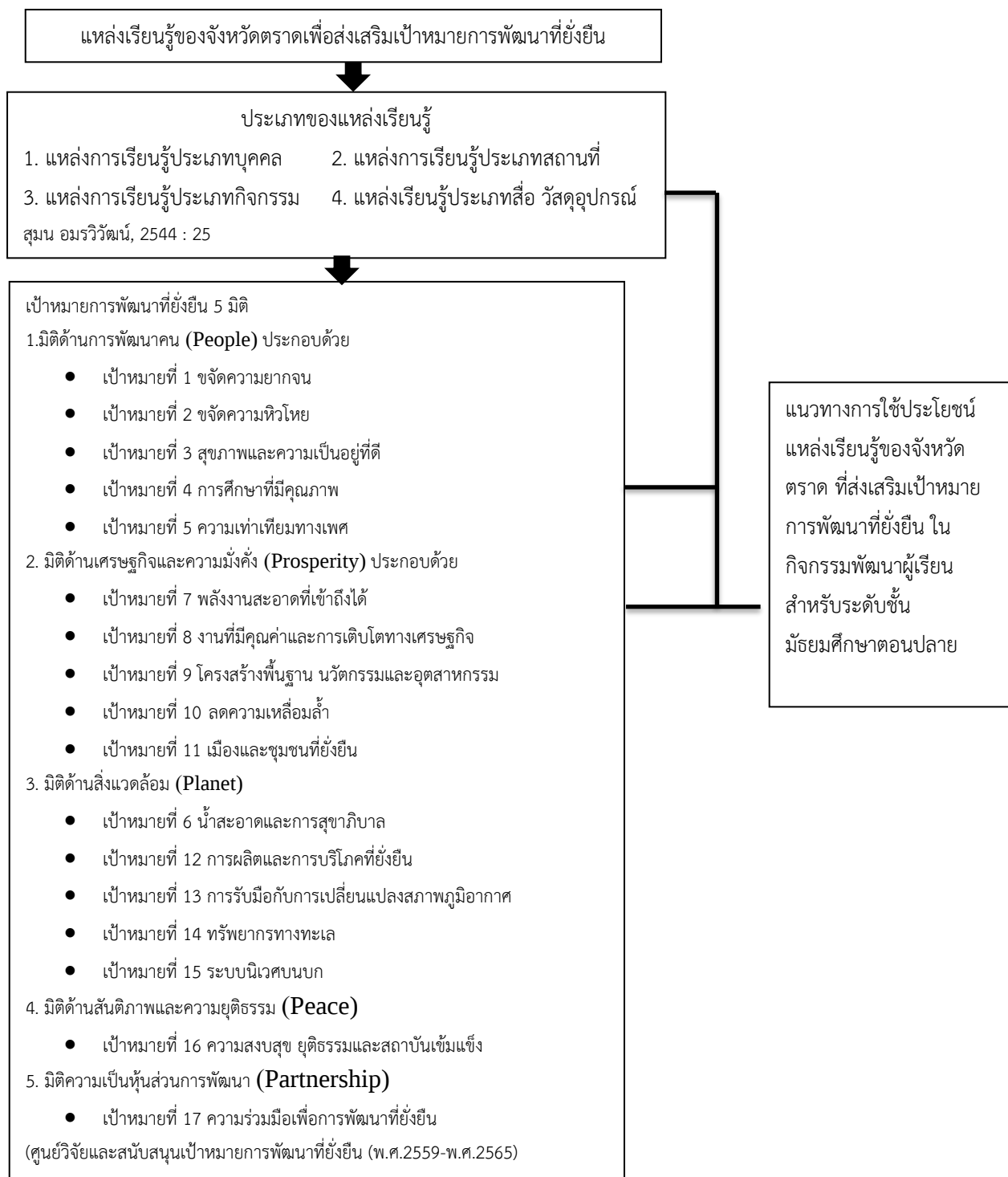
3. การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) แบบตีความและสรุปข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แต่ละท่านมาจัดกลุ่มข้อมูล เพื่อวิเคราะห์และสรุปผลข้อมูลของแต่ละท่านตามวัตถุประสงค์ข้อสอง โดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangular) ให้เห็นจุดเด่นและจุดรวมของแต่ละท่าน และทำเป็นตารางสรุปความคิดเห็นของแต่ละท่าน โดยเป็นเชิงพรรณนาความเพื่อที่จะได้อธิบายสิ่งที่ได้ศึกษาให้เชื่อมโยงปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกัน เพื่อเป็นข้อสรุปผลการศึกษา และมีการนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาลักษณะของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การวิจัยนี้ทำในมนุษย์ ผู้วิจัยคำนึงถึงการพิทักษ์สิทธิ์และจริยธรรมในการวิจัยโดยผ่าน คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยบูรพา รหัสโครงการวิจัย G-HU168/2566 ตามเอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยบูรพา ที่คณะกรรมการได้พิจารณารับรองโครงการเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2566 ถึง วันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2567

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของแหล่งเรียนรู้ของชุมชน อมรวิวัฒน์ (2544 : 25) และแนวคิดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (พ.ศ.2559-พ.ศ.2565) สู่การนำมาวิเคราะห์แนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดตราด ที่ส่งเสริมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

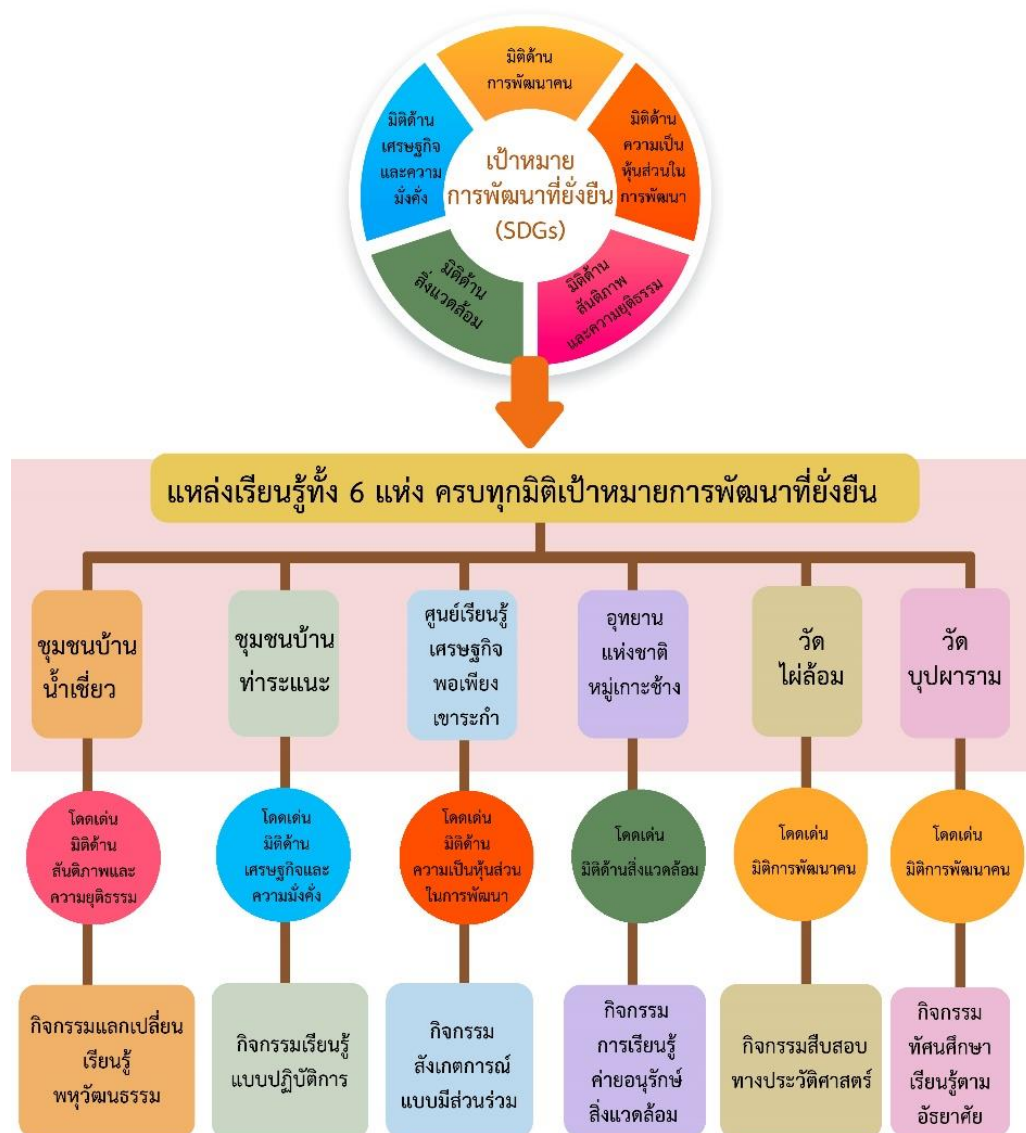
แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. จากการลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดตราดที่ส่งเสริมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า มี 6 แห่ง ที่มีลักษณะของแหล่งเรียนรู้ครบทั้ง 4 ประเภท ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรม แหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่ โดยครอบคลุมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้ง 5 มิติ ดังนั้น แหล่งเรียนรู้ดังกล่าวเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณค่า และบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ช่วยพัฒนาการศึกษา ส่งเสริมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ สามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ได้แก่ ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว โดดเด่นมิติด้านสันติภาพและความยุติธรรม เพราะเป็นพหุวัฒนธรรม 2 ศาสนา 3 วัฒนธรรม ที่หล่อหลอมความเป็นอยู่เข้ากับวิถีอันเรียบง่ายระหว่างชาวไทยพุทธและไทยมุสลิม ให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ผ่านการทำวิสาหกิจชุมชน มีการแบ่งกลุ่มงานอย่างชัดเจน ชุมชนบ้านท่าระแนะ โดดเด่นมิติด้านเศรษฐกิจและความมั่งคั่ง โดยการส่งเสริมวัฒนธรรมและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นให้คนในชุมชนได้มีงานทำ โดยการนำวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาสร้างสรรค์ให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ให้เกิดคุณค่าอย่างยั่งยืน ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเรือนจำชั่วคราวเขาระกำ โดดเด่นมิติด้านความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา เนื่องจากมีการร่วมมือกับหลายภาคส่วนจัดกิจกรรมพัฒนาอาชีพเพื่อเสริมสร้างรายได้ภายใต้เศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาคนให้พออยู่พอกินและพึ่งพาตนเองได้ ยึดหลักการดำเนินงานบนทางสายกลางเป็นขั้นเป็นตอน สามารถนำความรู้ที่ได้รับ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตและพัฒนาคุณภาพชีวิตต่อไป อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง โดดเด่นมิติด้านสิ่งแวดล้อม โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน วัดไผ่ล้อม โดดเด่นมิติด้านการพัฒนาคน เพราะได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างมาก สนับสนุนการจัดตั้งโรงเรียน ศูนย์การศึกษาาก่อนวัยเรียนและเห็นถึงปัญหาความยากจนโดยการจัดตั้งกิจกรรมการออมทรัพย์ รูปแบบใหม่หรือกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และหลักธรรมะในพระพุทธศาสนา เพื่อฟื้นฟูวิถีชีวิตของชุมชนอย่างเป็นองค์รวม และวัดบุปผาราม โดดเด่นมิติด้านการพัฒนาคน เนื่องจากภายในวัดมีพิพิธภัณฑ์ และเป็นแหล่งรวบรวมโบราณวัตถุอันทรงคุณค่าไว้มากมายโดยเฉพาะพระบรมสารีริกธาตุ ซึ่งเป็นมงคลสูงสุดของบ้านเมืองเป็นอีกหนึ่งสถานที่ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ในทุกช่วงวัย

2. แนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดตราดที่ส่งเสริมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับขั้นระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า 1) ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว โดดเด่นมิติด้านสันติภาพและความยุติธรรม ใช้กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่าง ครู นักเรียน ชุมชน ในประเด็นพหุวัฒนธรรม เป็นการเรียนรู้ความสงบสุขภายใต้ความหลากหลาย 2) ชุมชนบ้านท่าระแนะ โดดเด่นมิติด้านเศรษฐกิจและความมั่งคั่ง กิจกรรมเรียนรู้แบบปฏิบัติการ ใช้เศรษฐกิจชุมชนเป็นฐาน มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายโดยคนในชุมชน เช่น การทำผ้ามัดย้อมจากลูกตะบูน 3) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเรือนจำชั่วคราวเขาระกำ โดดเด่นมิติด้านความเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนา ใช้กิจกรรมสังเกตรักษ์แบบมีส่วนร่วม เพื่อ

นำมาสู่การพัฒนาตนเอง ผ่านการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงโดยผู้ต้องขัง 4) อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง โดดเด่นมิติด้านสิ่งแวดล้อม มีการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ค่ายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในฐานะมรดกทางธรรมชาติ 5) วัดไผ่ล้อม โดดเด่นมิติด้านการพัฒนาคน ใช้กิจกรรมสืบสอบทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ของบ้าน วัด โรงเรียน ผ่านการเรียนรู้ความเป็นอยู่ระหว่างคนในชุมชน และการจัดตั้งสถานศึกษาที่มีความสำคัญต่อชาวตราดซึ่งริเริ่มโดยพระอาจารย์ 6) วัดบุปผาราม โดดเด่นมิติด้านการพัฒนาคน ใช้กิจกรรมทัศนศึกษาเพื่อสร้างการเรียนรู้ตามอัยาศัย โดยในวัดจะมีพิพิธภัณฑ์และจุดต่าง ๆ ที่มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

แผนภาพที่ 2 สรุปแผนภาพองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาลักษณะแหล่งเรียนรู้และศึกษาแนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นจังหวัดตราดที่ส่งเสริมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายนำไปสู่การอภิปรายผล ดังนี้

1. ลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดตราดที่ส่งเสริมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากการศึกษาลักษณะแหล่งเรียนรู้แนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นจังหวัดตราดที่ส่งเสริมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนรวมถึงการกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนเป็นผู้ถ่ายทอดเพียงอย่างเดียว ยังไม่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูควรมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และส่งเสริมการทำกิจกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อช่วยให้เด็กได้นำความรู้ที่มีมาใช้ในการคิดวิเคราะห์และคิดแก้ปัญหามากขึ้น รวมถึงการรู้จักตั้งคำถามและหาคำตอบด้วยตนเอง การจัดการเรียนการสอนจึงไม่ควรอยู่เพียงในห้องเรียนเท่านั้นแต่ให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับประสบการณ์และเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติและการลงพื้นที่จริง แหล่งเรียนรู้จึงเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนได้เติมเต็มศักยภาพ และนำความรู้ที่มีมาบูรณาการหน่วยงานทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก บ้าน วัด โรงเรียน รวมถึงชุมชน จึงควรมีการร่วมมือกันส่งเสริมนักเรียนให้เป็นผู้เปลี่ยนแปลงและกระตุ้นให้เกิดผลกระทบเชิงบวกต่อสังคม โดยการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนการศึกษาให้เท่าเทียมกันมากขึ้น เพราะการศึกษาเป็นรากฐานของชีวิตที่จะสร้างโอกาสให้กับทุกคนได้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับสุริยา เหมตะศิลป์ (2562 : 9) ได้ทำวิจัยเรื่องศึกษาศาสตร์กับการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งพบว่าวิธีการจัดการศึกษานั้น ต้องเข้าถึงประสบการณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่นและชนกลุ่มน้อยมาใช้ประโยชน์ด้วย โดยให้ทั้งการยอมรับและสนับสนุนความคิดใหม่ ๆ และต้องได้รับการสนับสนุนร่วมมือกันในวงกว้างทุกระดับและจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน โดยชุมชนและคนในท้องถิ่นสามารถสะท้อน ทักซะ ทรรชนะ และกำหนดเป้าหมายเพื่อให้บรรลุถึงการที่จะทำให้การศึกษาเป็นกุญแจสำคัญในการเปลี่ยนแปลงอนาคต ดังนั้น จึงควรมีการจัดแหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและผู้เรียน โดยคำนึงถึงท้องถิ่น ซึ่งแหล่งเรียนรู้เป็นจุดเริ่มต้นในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ครบทุกมิติ และเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตน ตลอดจนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาต่อยอดได้ในอนาคต

การกำหนดทิศทางการพัฒนาของโลกอนาคตไม่ได้ขึ้นอยู่กับผู้ใหญ่เพียงอย่างเดียว แต่เด็กและเยาวชนซึ่งจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในวันข้างหน้า ก็มีความสำคัญในการสร้างอนาคตเพื่อตัวเองและคนรอบข้าง อนาคตในวันข้างหน้า จึงควรออกแบบโดยเยาวชนในวันนี้ ซึ่งเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนหรือ SDGs เป็นเป้าหมายการพัฒนาเพื่อให้ทุกคนมีคุณภาพชีวิตที่ดีและอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุล สามารถเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ใน

ท้องถิ่นร่วมกับทุกมิติของความยั่งยืนได้ 5 มิติ ดังนี้ มิติด้านการพัฒนาคน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทักษะมีความรู้สามารถพัฒนาต่อยอดเป็นอาชีพ สร้างรายได้ให้กับผู้เรียน มิติด้านเศรษฐกิจและความมั่นคง พัฒนาให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการกระตุ้นเศรษฐกิจของแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น นำเทคโนโลยีเข้ามา มิติด้านสิ่งแวดล้อม ร่วมกันหาแนวทางในการดูแลและอนุรักษ์ทรัพยากร รวมถึงตระหนักในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน มิติด้านสันติภาพและความยุติธรรม เปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างคนในชุมชนและคนต่างถิ่น และ มิติด้านความเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐและเอกชน ในการพัฒนาต่อยอดให้แหล่งเรียนรู้และผู้เรียนได้ประโยชน์อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับไกรสร วันละ (2564 : 65) ได้ทำวิจัยเรื่อง การขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศไทย พบว่าจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในการร่วมคิดในการประชุม การตรวจสอบ การแก้ปัญหาจะต้องมีความสามัคคีการร่วมทำเพื่อให้เป้าหมายบรรลุพร้อมยอมรับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของทุกภาคส่วน ทั้งรัฐบาล ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ร่วมมือกันเป็นหุ้นส่วนขับเคลื่อนการพัฒนา ตามที่องค์การสหประชาชาติได้ระดมความพยายามกำหนดวาระเพื่อให้ประเทศต่าง ๆ บรรลุเป้าหมายการพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมเพื่อความยั่งยืนของประเทศไทยและโลกของเราให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้

2. แนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นจังหวัดตราดที่ส่งเสริมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนบนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

จากการศึกษาแนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นจังหวัดตราดที่ส่งเสริมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า จังหวัดตราดเป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย มีผู้นำการศึกษาที่มีศักยภาพ มีสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพด้านจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โดยมีครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะเผยแพร่องค์ความรู้และออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อตนเองและสังคม ดังนั้นการร่วมขับเคลื่อนการศึกษาโดยร่วมมือกับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาและมีการประสานความร่วมมือระหว่างคนในพื้นที่เป็นอย่างดี ซึ่งมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง สอดคล้องกับกัญจนพร ศรีมงคล (2565 : 74) ได้ศึกษาเรื่องการสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 พบว่าการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ช่วยให้ทราบความเคลื่อนไหวหรือความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับทั้งสองฝ่าย ช่วยลดและแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกันและช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่ทั้งสองฝ่าย คือ ประโยชน์กับโรงเรียนและประโยชน์กับชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นที่ยอมรับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารโรงเรียน ทั้งนี้ หากสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน และสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ จะทำให้ผู้เรียนพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สามารถยกระดับ

คุณภาพผู้เรียนจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาคนและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ต้องสร้างการศึกษาและการเรียนรู้โดยใช้แนวคิด วิธีการ กระบวนการ และรูปแบบใหม่ ๆ ที่น่าเชื่อถือจะสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและการจัดการศึกษาได้จริงร่วมกับแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น จะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ทั้งสอดคล้องกับพหุวัฒนธรรม ภาคเจริญ (2565 : 63-65) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านไปสู่ความยั่งยืนในบริบทของสังคมเมือง กรณีศึกษา หมู่บ้านดงยาง หมู่ที่ 12 ตำบลสวนกล้วย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี พบว่า แนวทางการพัฒนาชุมชนไปสู่ความยั่งยืน ได้แก่ มิติการพัฒนาคน มุ่งเน้นการเพิ่มความรู้ความสามารถ ในการประกอบอาชีพของคนในชุมชน และสร้างมิติเศรษฐกิจและความมั่นคง โดยการเพิ่มทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์ เพิ่มช่องทางการสร้างรายได้ให้กับชุมชน และมิติความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐและเอกชน มุ่งการจัดการพัฒนาชุมชนแบบบูรณาการ เน้นการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม ซึ่งจะส่งผลให้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นของจังหวัดตราดสามารถยกระดับการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าบนพื้นที่ทางนวัตกรรมการศึกษาอันเนื่องมาจากการใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อการคิดค้นและพัฒนา และสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการนำแหล่งเรียนรู้ไปปรับใช้ในการเรียนการสอนของโรงเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง พัฒนาผู้เรียนให้สามารถค้นหาศักยภาพ และมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา
2. ควรมีการศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้แหล่งเรียนรู้ โรงเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันมากขึ้น
3. ควรมีการศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนและผู้สอน โดยใช้แหล่งเรียนรู้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐควรมีการจัดการหลักสูตรให้สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อการออกไปเรียนรู้ในท้องถิ่น โดยบูรณาการกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม โดยการจัดทำแผนปฏิบัติการ มีการกำหนดนโยบาย บูรณาการร่วมกับแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมอบรมครูผู้สอน และส่งเสริมให้มีการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาตนเองให้มีองค์ความรู้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามความสนใจของผู้เรียนและสามารถนำแหล่งเรียนรู้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กัญจนพร ศรีมงคล. (2565). *การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
- ไกรสร วันละ. (2564). การขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย. *วารสารมจร บาลีศึกษา พุทธโฆสปริทรรศน์*. 7 (3), 56-66.
- ชลพรรษ ดวงนภา. (2564). ประวัติจังหวัดตราด. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 16 ธันวาคม 2565. แหล่งที่มา: <http://province.m-culture.go.th/trat/p9.html>
- ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน. (2559). *เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 5 มิติ*. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2565. แหล่งที่มา: <https://www.sdgmovement.com/intro-to-sdgs/>
- พุทธินันท์ ภาณุเจริญ. (2565). *แนวทางการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านไปสู่ความยั่งยืนในบริบทของสังคมเมือง กรณีศึกษา หมู่บ้านดงยาง หมู่ที่ 12 ตำบลสวนกล้วย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร
- วาลิกา พงศ์ภัทรานนท์. (2566). แนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศและอนาคตภาพของนวัตกรรมการบริหารงานวิชาการสำหรับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 8 (12), 43-57.
- สุริยา เหมตะศิลป. (2562). *ศึกษาศาสตร์กับการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2567. แหล่งที่มา: http://www.edu.tsu.ac.th/major/eva/files/journal/education_for_develop_to_last.pdf
- สุนน อมนวิวัฒน์. (2544). *กระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติ*. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.